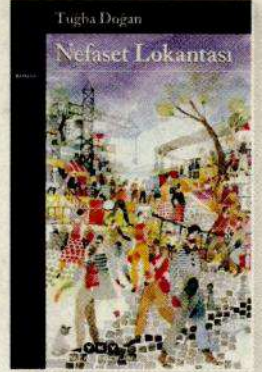

Edebiyatta siyah kuğu...

Yazınsal metinler daha iyi, daha yüksek düzeyde yaşam kurma hedefine yönelik evrenler getirirken insanı geçmişe götürüyor belki ama yanı sıra yüzünü olan bitene göre geleceğe çevirmesi için olasılıkları yeniden düşünmeye yönlendiriyor kuşkusuz onu.

Dünyadaki “sürdürülebilirlik” olgusunun, olanaklıysa, edebiyata da yansımaları gözlemek bağlamında bunların neler olabileceği üzerine altı aydır düşünce uçunlarıyla geziniyorum. İster istemez Nassim Nicholas Taleb’in “siyah kuğu” tasarımı geliyor akla. Doğada, toplumda tek örnek veya sıra dışı olgu olarak, âdeta “zor”un dayatması bağlamında yaşanan afet, salgın, kriz vb. belirleyici küresel potansiyelin açığa çıkışı gözüyle bakılabilir buna. Elbette distopyalar da bir “kinaye” aslında.

Bireysel-toplumsal-doğal nice kırılma yaşansa bile yazınsal yapıt, olan bitene, geleceğe insanla kol kola, bunu yeni açıyla, farklı biçimlerle sergilemek gerektiğini duyuran bireşim getiriyor ille. İnsan için temel sorunsal, yaşadığı hayatı, yaşayageldiği gibi sürdürmek istemeyişinden kaynaklanıyor.

Tuğba Doğan’ın Nefaset Lokantası (YKY, 2019), Paulo Coelho’nun *Veronika Ölmek İstiyor* (Çev.: Haldun Pamir, Can, 2019), Emre Nazım Mert’in *Bitmesi Gerektiği Gibi* (NotaBene, 2020) adlı yapıtları bu yönde işaret veriyor.

TUĞBA DOĞAN; “NEFASET LOKANTASI”

Nefaset Lokantası’nda evren, farklı

dünyalardan gelip görece “lokanta lobisi” oluşturmuş grupla açılıyor. Sahibinin “Sütlü Nuriye” tatlısıyla ünlü Nefaset Lokantası, Gazeteci Salih’in “ikinci evi gibi”dir. (31) Salih, “[b]ütün faturanın düşünene kesilmesinden bıkmış”, (15) Brezilya’ya gidiyordu; “Temelli”. Nedeni, “bir buçuk ay önce “şimdilerde ünlü bir köşe yazarı olan” fakülte arkadaşı marifetiyle [‘16 yıldır haber servisinde’] çalıştığı gazeteden kovul(ması)”dır. (13, 21) Lokanta sahibi kadının Salih için gruba verdiği veda yemeğiyle gireriz romana. Hikâyesini özöyküsel, elöyküsel ama yine de dolayımli tek anlatıcı konumunda kendi ağzından okuruz romanda. Öteki ana karakteri ancak ortarlarda tanırız: “Direme Teslim ol. Adını söyle./Nihan.” (53)

Roman yeniden başlar. Salih, onu bir festival için Türkiye’ye geldiğinde dönüştürme geçerken tanımış, derin bir aşkla bağlanmıştı oyuncu Nihan’a. “Her insanın onu sıradan biri olmadığına inandıran bir yaşantısı olur.” (54) Nihan’a göre, “Varoluşun sorunu nihayetinde anlamsız değil aşırı anlamlı olması” “zor olan da anlamsızlığı değil sonsuzcasına uzayıp giden anlamlarıdır.” (69) Nihan, sorar mektubunda: “Aslında her karşılaşmanın aynı zamanda bir yok olma demek olduğunu ben zaten biliyordum.” “Bende kendini arayan neydi?”

(84, 85) Salih, yitirince onu sızlanır: “Oyuncu olan oydu ama hep sen sahne aldın.” (90)

“...Salih’e veda yemeği verdiği gece (kadının) öl(mesi)”, avukatın açıklamasıyla “Nefaset Lokantası”nı (ona ‘miras’) bırak(ması) İkiliyi “bir araya getiren tesadüfler”, Nihan’ın ardından elinde mektup Salih’in, “Haydarpaşa Garı’nda bir bankın üzerinde uyuyakal(ıp)... iki şişe cep kanyanının etkisinden güç bela ayıl(ması)” (41,45,61,107) türünde rastlantılar gerçekliği zedeliyor.

Salih, dolayımli anlatıcı bağlamında önde olsa da Tuğba, açık biçimli bir tanrı romancı edası yaymaktan geri durmuyor. Sözelimi Salih, gazetecilikten gelen tutumla “özgürlük” ya da arkadaşıyla “roman”, “İslamiyet” vb konusunda düşünüp konuşurken görece nahiftir ama “zaman” a kaydığında farklılaşıyor durum, denemenin sorgulayıcı dili-mantığıyla sanki yazar devrede girmiş izlenimi bırakıyor (72, 73, 74), bu da kurmacada puslanmaya yol açıyor görece.

Sonuçta Tuğba, usta kurgusuyla, bol salkım hikâyeleriyle kavramsalıktan uzak daha çok dizi meraklısı okuyucuya sesleniyor *Nefaset Lokantası*’nda.